

Yükseköğretimde burs sistemimiz...

Aykut Göker

Yükseköğretimde burs sistemi, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın ötesinde bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinleşmeyi ve bu yetkinliği sürdürülebilmeyi sağlayacak ulusal inovasyon sisteminin de bir aracıdır. Bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinleşmek, her şeyden önce, çağın gerektirdiği bilgilerle donanmış insan sayısına ve donanım düzeylerine bağlıdır. Bu yetkinliğin istenilen düzey ve toplumsal genişlikte olması için iyi işleyen bir **burs sistemine** ihtiyaç vardır.

ABD Başkanı Roosevelt'in, 1944 Kasım'ındaki isteği üzerine, o tarihteki Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Ofisi Direktörü Dr. Vannevar Bush'un hazırlayıp kendisine sunduğu; bilim ve teknoloji politikaları tarihinde önemli bir yeri olan, "**Science - The Endless Frontier**" başlıklı raporda şöyle deniyordu:

"... Bilim insanını yetiştirmek uzun ve pahalı bir süreçtir. Yapılan incelemeler göstermiştir ki, nüfusun her kesiminde yetenekli bireyler vardır; ama bunların içinde, gerekli maddî imkâna sahip bulunmayanlar, birkaç istisna dışında, yükseköğrenime gidememektedir. Eğer bilimde kimin yükseköğrenim göreceğini ailenin kaderi değil de kişinin yeteneği belirlerse, işte o zaman bilimsel faaliyetin her kademesinde kalitenin yükselmesini güvence altına alabiliriz. Amerikan gençliğinde bilimsel yetkinliği geliştirmek için, devlet, çok sayıda gence lisans ve lisansüstü öğrenim bursu sağlamalıdır. Ulusal ihtiyaçlara yanıt verecek yetenekteki gençleri bilim alanına çekebilmek için gerekli plânlar yapılmalıdır.

"... Yeni bilimsel bilgi akışını teşvik etmek ve gençlerimizin bilimsel yeteneklerini geliştirmek için Devlet yeni sorumluluklar yüklenmelidir. Bu sorumlulukların devletçe üstlenilmesi doğrudur; çünkü bunlar sağlığımız, işimiz ve ulusal güvenliğimiz açısından yaşamsaldır. Yine bunlar, Birleşik Devletler'in, devletin yeni ufuklar açma arayışını güçlendirmesi yönündeki temel politikası ile de uyumludur. Devlet, yıllardır tarım kolejlerindeki araştırmaları akıllıca desteklemektedir ve bunun yararı büyük olmuştur. Bu desteği başka alanları da kapsayacak biçimde genişletmenin zamanı gelmiştir..."

Raporunda, "**toplumsal refah için**", sadece temel araştırmaların [dolayısıyla da doğa bilimleri alanında öğretim gören gençlerin] Federal Hükûmet'çe desteklenmesinin yeterli olacağını; yeni teknolojiler ve yeni ürünler geliştirme meselesini ise, temel araştırmalarla ortaya konacak bulgulardan yararlanarak özel sektörün kendisinin hâlledebileceğini ileri süren V. Bush'un bu yaklaşımının doğru olmadığı; temel araştırmaların desteklenmesi yanında, özel sektörün de, teknoloji ve ürün geliştirmede kamu fonlarından desteklenmesi gerektiği, daha sonra, ABD başta olmak üzere her yerde anlaşıldı; ama, V. Bush'un maddî imkâna sahip olmayan genç beyinlerle ilgili bu destek uyarısı doğruluğunu bütün ülkeler için hâlâ koruyor.

Üniversiteli pek çok gencimizin, harçlar bir yana, barınma, beslenme, yol ve ders araçlarını edinme giderlerini karşılamada sıkıntı çektiğini biliyoruz. Çekilen sıkıntıya, elbette, aileleri de ortak. Evet, bazı burs imkânları var; ama, bu imkânlardan yararlanabilmek çoğu zaman, gencin, oldukça yıpratıcı bir süreçten geçmesini gerektiriyor; sonuçta bulunabilen imkân da, çoğu zaman son derece kısıtlı oluyor. Burs sorununa mutlaka çözüm getirmeliyiz. Ama, yükseköğretim ve sonrasına yönelik burs sistemimizi V. Bush'un işaret ettiği noktadan hareketle de sorgulamamızda yarar var. Şu sorulara yanıt aramalıyız: Burs veren kamu kurumları, bilim, teknoloji ve mühendislik disiplinleri açısından ulusal önceliklerimiz nedir

sorusunu, hiç kendilerine soruyorlar mı? Örneğin, Vizyon 2023 çalışması ile ortaya konan öncelikli teknoloji alanlarına ilişkin öngörülerini, burs verilecek alanların belirlenmesinde de bir rehber olarak kullanmayı düşünüyorlar mı? Burs vererek okuttukları gençlerimizin yüzde kaçını beyin göçüyle kaybediyoruz? Burs veren bütün kamu kurumları seçimlerini şeffaf ve bilimsel esaslara göre yapabiliyorlar mı? Yükseköğretim ve sonrasında yönelik yurtiçi-yurtdışı burs sistemini bir bütün olarak ele alıp bu sorulara yanıt arayacak ve burs veren kamu kurumlarını izleyip gerekli yönlendirmeleri yapacak, bir eşgüdüm mekanizmamız var mı? Bu sorulardan herhangi biri için yanıt olumsuzsa yapmamız gereken çok şey var demektir; hem de bir an önce...

<http://www.inovasyon.org>

CBT. 27 Eylül 2003.